

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רמט

ערב שבת קודש
פרשת בלק
ט"ז בתמוז התשע"ח

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז בתמוז ה'תשע"ח - כ"ג בתמוז ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז בתמוז	הלכות זכיה ומתנה פרק י-יב.	הלי איסורי ביאה פרק יז.	מ"ע רמה.
ש"ק	י"ז בתמוז	הלכות שכנים.. בפרקים אלו.	פרק יח.	מ"ע רלו.
א'	י"ח בתמוז	פרק ד-ו.	פרק יט.	מ"ע רלו.
ב'	י"ט בתמוז	פרק ז-ט.	פרק כ.	מ"ע רלו.
ג'	כ' בתמוז	פרק י-יב.	פרק כא.	מ"ע רלו.
ד'	כ"א בתמוז	פרק יג-יד. הלכות שלוחין ושותפין.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק כב.	מ"ע רמה.
ה'	כ"ב בתמוז	פרק ב-ד.	הלי מאכלות אסורות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמה.
ו'	כ"ג בתמוז	פרק ה-ז.	פרק ב.	מ"ע רמה.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							120 ד'	72 ד' לפני הזריחה	
8.19	7.50.7	1.20	12.44	9.09	5.45	4.37	4.10	3.00	ו', ט"ז בתמוז
8.19	7.50.7	1.20	12.44	9.09	5.45	4.38	4.10	3.00	ש"ק, י"ז בתמוז
8.18	7.50.7	1.20	12.44	9.09	5.46	4.38	4.11	3.01	א', י"ח בתמוז
8.18	7.50.7	1.20	12.45	9.10	5.46	4.39	4.11	3.01	ב', י"ט בתמוז
8.18	7.50.6	1.20	12.45	9.10	5.47	4.39	4.12	3.02	ג', כ' בתמוז
8.18	7.50.5	1.20	12.45	9.10	5.47	4.40	4.12	3.03	ד', כ"א בתמוז
8.18	7.50.4	1.21	12.45	9.11	5.47	4.40	4.13	3.04	ה', כ"ב בתמוז
8.18	7.50.3	1.21	12.45	9.11	5.48	4.41	4.14	3.05	ו', כ"ג בתמוז

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
7:13	8:31	7:29	8:34	7:22	8:35	7:29	8:32	7:29	8:32
7:13	8:30	7:28	8:33	7:21	8:34	7:29	8:31	7:29	8:31

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03-9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

7474-ISSN 0793

סוף-כל-סוף יהיה הניצחון במלחמה

שני מצבים בעבודת ה': מלחמה בהעלמות והסתרים או ניצחון והפיכתם למסייעים • גם בדרגת יעקב נאמר "לא הביט אוון", אולם הדבר בא על-ידי הרבה "עמל" • כיצד פירש אדמו"ר הצמח-צדק את מאמר הגמרא "מה לי קטלא כולא כו" • במוצאי שבת, כאשר מוחלפת שוב העבודה מ"ישראל" ל"יעקב", מבטיחים לכל יהודי "אל תירא עבדי יעקב", הניצחון בא יבוא! • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

של "לאום מלאום יאמץ"⁴, "כשזה קם זה נופל"⁵, כמבואר בתניא⁶ ובארוכה בדרושי חסידות בכמה מקומות פרטי העליות והירידות שבזה. אמנם, כיון שכל ישראל הם "נצר מטעי מעשה ידי"⁷ של הקב"ה, הרי כשם שהקב"ה הוא כל יכול, יש גם להם הכוח ד"כל יכול" לנצח במלחמה, ניצחון באופן שלא זו בלבד ש"יש לו חלק לעולם הבא"⁸, היינו, שהוא בעצמו יישאר בקיום נצחי, היפך עניין השבייה בקליפות רחמנא-ליצ'ן, אלא עוד זאת, שיוציא משם את כל הניצוצות השייכים אליו. כי, אם הניצוצות השייכים אליו נשארים שם, הרי כיון שניצוצות אלו שייכים אליו, נמצא גם הוא שם יחד עימהם, כך, שלא יתכן שהוא יהיה נצחי, בה בשעה שניצוץ אחד נשאר במקום שאינו יכול להיות נצחי – אלא, כיון שכוח זה נמשך למטה, בהגדרות של זמן ומקום, יתכן שהניצחון יהיה לאחרי משך זמן, לאחרי כמה טלטולים מעולם לעולם, ממקום

א. אודות מוצאי שבת ועניינה מדובר בחסידות בכמה מקומות, אבל, ברוב המקומות מדובר אודות עניינים ופרטים שישנם במוצאי שבת, כמו: הבדלה, בשמים, אור, פרטי הגוונים שישנם באור, וכיוצא-בזה, ורק במקומות ספורים מדובר אודות מוצאי שבת כשלעצמו, ללא פרטים נוספים בזה. ואחד המקומות הספורים הוא – בליקוטי תורה¹, בביאור ב' הדרגות של "יעקב" ו"ישראל" שישנם בכל אחד ואחד, שעל זה נאמר² "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" (כדלקמן).

ב. ובהקדמה:

כאשר יהודי צריך למלא שליחותו בעלמא דין, "אני נבראתי לשמש את קוני"³, הרי מצד העומת זה ישנם כמה מנגדים, ופשיטא – העלמות והסתרים כו', וצריך לעמוד כנגדם ולנהל עימהם מלחמה, שזוהי כללות המלחמה של יעקב עם עשו, שהיא באופן

(4) תולדות כה, כג.

(5) פרש"י עה"פ.

(6) פ"ט.

(7) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

(8) ראה סנהדרין שם.

(1) פ' בלק עב, ב.

(2) בלק כג, כא.

(3) משנה וברייתא סוף קידושין.

שההעלם של "אנשים" קשה לקבלו יותר מאשר ההעלם של "אלקים", ההעלם של הגשמיים כשלעצמה. ולכן הנה הסעיף הראשון של ד' חלקי השולחן ערוך הוא: "שלא להתבייש מפני בני אדם המלעיגים", כיון שזהו היסוד של כל העבודה, לשבור את ההעלם על אלקות.

המעלה של "ישראל" - "כי שרית עם אלקים ועם אנשים" - היא, שהוא שר ובעל-הבית על ההעלם של "אלקים" ו"אנשים". כלומר, שלגבי מדריגת "ישראל" אינם מסתירים כלל. לא זו בלבד שהם מפסיקים ללחום עמו, אלא יתירה מזה, הם עוד נותנים הסכמה על הברכות¹⁷ - לא זו בלבד שניצח את "שרו של עשו", אלא השר גם בירך אותו¹⁸. וכמו שנאמר¹⁹: "גם אויביו ישלם אתו", ועד שאפילו האויב הגדול ביותר, "נחש הקדמוני" - שהוא השורש של כל החטאים והאויבים - לא זו בלבד שאינו עומד נגדו, אלא "ישלם"²⁰ אתו, שמסייע לו²¹.

ד. וזהו גם מה שנתבאר בליקוטי תורה¹ החילוק בין יעקב וישראל, מיוסד על הפסוק² "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל":

במדריגת יעקב - אין "און" (אין בו חטא, והוא שלם במחשבה דיבור ומעשה), אבל "עמל" ישנו; הוא מוכרח להתייגע שלא יהיה בו "און", כיון שישנם העלמות והסתרים שצריך לעמוד נגדם.

(17) להעיר משבת (ק"ט, ב): אשר תיכף בתחלת השבת בע"ש - מלאך רע עונה אמן.

(18) כדברי יעקב להמלאך: "לא אשלחך כי אם ברכתני" (שם, כז), ואכן פעל זאת - כהמשך הכתוב (שם, ל) "ויברך אותו שם" (מהנחה בלתי מוגה).

(19) משלי טז, ז, ובר"ר ר"פ יורא: זה הנחש. וע"פ משנ"ת באוה"ת עה"פ ואיבה אשית (בראשית מז, ב).

(20) "ישלים" - מלשון שלום, וגם מלשון שלימות (ראה לקו"ת פ' ראה ל, ריש ע"ג), היינו, שע"ז ניתוסף שלימות בעבודתו (מהנחה בלתי מוגה).

(21) והיינו, שהמלעיגים עצמם, נעשים מסייעים בעבודה. וע"ד המבואר בתניא (אגה"ק ס"ה (קמא, א)) בנוגע ל"נכרי המדבר ומבלבלו בתפלתו", שהכוונה בזה היא "כדי שיתגבר ויתאמץ יותר בתפלתו", "זעצה היעוצה להתעוררות זו היא מענין זה עצמו, כשישים אל לבו ויתבונן ענין ירידת השכינה. . . להתלכש ניצוץ מהארתה. . . בדבור נכרי זה המדבר דברים המבלבלים עבודת ה' . . . וזהו ממש אשר שלט האדם באדם לרע לו, דהיינו שע"ז מתעורר האדם להתפלל יותר בכוונה כו" (מהנחה בלתי מוגה).

למקום, אבל סוף כל סוף בודאי יבוא לידי ניצחון. והנה, כאשר יהודי מנצח במלחמה - אזי נקרא בשם "ישראל", שזהו שם המעלה שניתן ליעקב כאשר נתעלה לדרגא נעלית;

מה שאין כן כאשר נקרא בשם "יעקב" - הרי זה קודם שניצח את המלחמה, בהיותו אפילו בדרגא תחתונה שעבודתו היא בכחינת "עקב" (יו"ד עקב⁹) בלבד, שזהו החלק התחתון שבגוף. היינו, שעבודתו אינה באופן של טעם ודעת, הבנה והשגה באלקות, וחסר אצלו אפילו בעבודה שמצד המדות שבלב, שהוא עניין ההרגש בעניינים אלקיים ורוחניים, אלא עבודתו היא רק מצד קבלת עול. ומצד זה שייך הוא ל"קומה שלימה"¹⁰ של כללות עם-ישראל, אבל, לא לדרגא העליונה ד"ראשיכם שבטיכם וזקניכם"¹¹, כי אם לדרגא היותר תחתונה ד"חוטב עציך" ו"שואב מימין"¹¹, שעבודתם אינה בעניין השכל והרגש, כי אם בעניין המעשה בפועל. ומכל מקום, גם כאשר יהודי נמצא בדרגא זו, מובטח לו שסוף כל סוף ניצח במלחמה, שאז יקרא בשם המעלה - "ישראל".

ג. והעניין בזה:

בקריאת¹² שם ישראל נאמר¹³ "כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל".

"אלקים" - שפירושו כאן מלאכים¹⁴ - קאי בכללות על ההעלם של ע' השרים שלמעלה, שעל-ידם עוברת ההשפעה של הדברים הגשמיים והחומרניים¹⁵, שמסתירים על אלקות.

מההעלם של "אלקים" נעשה העלם גדול יותר של "אנשים" - אנשים יודים שלועגים מיהודי שמקיים תורה ומצוות¹⁶. כפי שאנו רואים במוחש

(9) ע"ח ש"ג פ"ב. פרדס שכ"ג בערכו. וראה תו"א ר"פ ויצא. ובכ"מ.

(10) לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.

(11) ר"פ נצבים. וראה לקו"ת שם.

(12) מכאן עד סיום השיחה - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 796 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(13) וישלח לב, כט.

(14) תיב"ע עה"פ. חולין צב, א.

(15) ראה תניא אגה"ק ס"ה (קלט, ב).

(16) ראה ד"ה אין הקב"ה בא בטרוניא (בס' המאמרים אידיש בתחלתו).

הורגים את היצרה-הרע), "ולבי חלל בקרבי"²⁸, אזי נעשה אופן חדש בחיים. שני פתגמים הנ"ל של הצמח צדק מבארים את שתי הדרגות הנ"ל דיעקב וישראל: בדרגת "יעקב", שיש עדיין צורך במלחמה עם היצרה-הרע, "קטלה פלגא" – הרי זה חיי עמל ("א געמאָטערטער לעבן"); אבל בדרגת "ישראל", שכבר הרג לגמרי את היצרה-הרע, "קטלה כולה" – נעשה אופן חדש

ולכן נקרא "יעקב עבדי"²² – מלשון עבודה²³ ויגיעה, לברר את נפש הבהמית (אלא שאין בו "און", כיון שסוף-כל-סוף מתגבר ומנצח את היצר הרע).

אבל במדריגת "ישראל" נאמר "ולא ראה עמל בישראל", שאינו צריך כלל להתייגע וללחום עם היצר הרע, כי "שרית עם אלקים ועם אנשים", הוא כבר שולט וביטל את כל ההעלמות וההסתרים על

כשם שלא שייך שיהיה למישהו שליטה ח"ו על הקב"ה, כך כביכול אין לאף אחד שליטה על נשמת איש ישראל, אם רק אינו חפץ בכך

בחיים: חיים נעימים וחיי תענוג.

1. כאמור לעיל, הרי, "לא הביט און ביעקב". אף שבמדריגת יעקב ישנו עניין של "עמל", כיון שהמלחמה עם היצר הרע היא יגיעה קשה וכרוכה עם סכנה, מכל מקום, יש בכוחו לנצח את המלחמה ולהיות נקי מ"און".

והיינו לפי שכל יהודי הוא "נצר מטעי מעשה ידי", והוא "חלק אלקה ממעל ממש"²⁹ (חלק מהקב"ה כביכול), ולכן, כשם שלא שייך שיהיה למישהו שליטה ח"ו על הקב"ה, כך כביכול אין לאף אחד שליטה על נשמת איש ישראל, אם רק אינו חפץ בכך;

כוחו של יהודי תמיד לנצח את המלחמה, ויתירה מזה, שיש לו ההבטחה שסוף-כל-סוף אכן ינצח את המלחמה בפועל: "לא ידח ממנו נדח"³⁰, "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא".

גם ההבטחה והוודאות (ככל העניינים בתורה) נוגעת לעבודה בפועל עכשיו. הוודאות שסוף-כל-סוף יהיה הניצחון במלחמה, צריכה להוסיף תוקף ושמחה בעשיית העבודה, ושמחה זו מועילה

אלקות. ולכן העבודה של "ישראל" אינה באופן של מלחמה (עם הלעומת-זה), אלא כללות העבודה היא להתעלות בעילוי אחר עילוי במדריגות בקדושה גופא²⁴ – "ילכו מחיל אל חיל"²⁵.

ה. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר²⁶ אודות הרבי הצמח צדק, שפעם, באמצע התוועדות, מרוב התרגשות, קפץ על השולחן, ואמר: "מה לי קטלה כולה (הריגת היצרה-הרע לגמרי), מה לי קטלה פלגא"²⁷ (מחצה, חלק) – אבל קטלה פלגא על כל פנים צריך להיות". ולאחרי משך זמן של התוועדות וריקודים, המשיך: כאשר מגיעים ל"להרגו" (כאשר

(22) ישעי' מד, א.

(23) וע"ד המבואר בענין "עובד אלקים" ("לשון הוה, שהוא באמצע העבודה שהיא המלחמה עם היצרה" כו" – תניא רפט"ו), שזהו מלשון "עיבוד עורות" (תו"א משפטים עו, א. ובכ"מ), שזוהי עבודה הכרוכה ביגיעה גדולה, הנקראת בכללות בשם "עמל", וענין זה הוא בכל אחד ואחד בהתאם לדרגתו, מעמדו ומצבו, ולפי זה נמדד "עמל", גדלו עמקו ורחבו כו' (מהנחה בלתי מוגה).

(24) וע"ד המבואר באגה"ק (סכ"ו קמה, א) בנוגע לאופן העבודה לעתיד לבוא – לאחרי ש"את רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכרי' יג, ב), ובמילא לא יהי צורך בעבודה ד"סור מרע" – שהעבודה תהי' "לייחד יהודים עליונים יותר להמשיך אורות עליונים יותר כו" (מהנחה בלתי מוגה).

(25) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן.

(26) שיחת יום ב' דחה"ס תרצ"ו ס"ג (סה"ש תרצ"ו ע' 8).

(27) ב"ק סה, א.

(28) תהלים קט, כב. וראה תניא פ"א (ה, ב).

(29) שם רפ"ב.

(30) שמואל"ב יד, יד (בשינוי לשון). וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג. תניא ספל"ט.

אבל במוצאי שבת, כאשר צריכים לחזור ולירד למדרגת "יעקב עבדי", לעסוק בעבודת הביורורים דששת ימי החול – אזי מכריזים למעלה לכל יהודי: "אל תירא עבדי יעקב", שלא יתיירא לירד לדרגת "יעקב עבדי";

ואין זה רק ציווי שלא יתיירא, אלא יחד עם זה נותנים לו גם כוח ועוז שלא להתיירא ולעסוק בעבודה בשמחה, והשמחה מקילה את העבודה וממהרת ראיית "שכר טוב בעמלו", ועד שזוכים "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"³⁴.

(מהתועדות מוצאי ש"פ בשלח, י"א שבט ה'תשח"י.
תורת מנחם כרך כב עמ' 41-36)

אדרבה – זהו ענין של קדושה ומצווה. וכללות הענין בזה – שבשבת נמצא יהודי ב"רשות היחיד", דיחידו של עולם, ששם "לא יגורך רע" (תהלים ה, ה), ולכן אינו זקוק ל"עמל" עם הלעו"ז, שנשאר למטה (מהנחה בלתי מוגה).
(34) תמיד בסופה.

לניצחון, וגם – למהר את הניצחון שיהיה מוקדם יותר. וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר³¹: "חייל... אף על-פי שהולך למקום סכנה, הולך הוא מתוך ניגון של שמחה... הוא הולך בשמחה, ועלידי זה מנצח".

ז. ולכן אומרים במוצאי שבת: "אל תירא עבדי יעקב וכו'" – כמבואר בלקוטי תורה שם³²:
בשבת – יהודים הם בבחינת "ישראל", ואז אינם זקוקים לעבודה ויגיעה לברר בירורים³³.

(31) סה"ש תש"ט ס"ע 323 ואילך. וש"נ.

(32) בתורת החסידות מבוארים כמה מנהגים ונוסחאות גם מאלה שאינם בנוסח ונהוג חב"ד.

(33) וע"ד שבורר בגשמיות אסור בשבת, והיינו לפי שהעבודה דשבת אינה לברר בירורים, והעבודה אינה בהענין ד"סור מרע", אלא עיקר העבודה היא ב"עשה טוב".
וזהו גם ששבת ענינו תענוג – וקראת לשבת עונג (ישעי' נח, יג), ועד שמצווה לענוג בעונג אכילה ושת', בבשר שמן ויין ישן (ראה שו"ע אדה"ז או"ח רס"מ"ב. וש"נ), והיינו, שלא זו בלבד שהגשמיות אינו מעלים ומסתיר, אלא

**מידי ערב נערכות
הכשרות מטבחים
ברחבי הארץ
על ידי פעילי
'מבצע כשרות'**

חסיד חב"ד! אנו זקוקים לך,
בכדי שנוכל לתת מענה
לכל בקשה

**בוא ליטול
חלק פעיל
ב'מבצע
כשרות'!**

חב"ד
כל תשובה לכל אחד
צעירי
אגודת חב"ד
אגף המבצעים

לפרטים והצטרפות:
053-330-9419 יענקי

מציאותו האמיתית של יהודי

'אתהפכא' של בלק למלכות בית דוד

מובא בדרושי הצמח־צדק מדברי השל"ה – "בלק ובלעם שניהם היו חכמים גדולים... ובלק היה יותר חכם, וידע שלשלת הגדול יחס מלכות ישראל, שהוא מלכות בית דוד ומשיח, וידע כי זה העצום יבוא ממנו כו", שהרי דוד המלך, וכן משיח שהוא מבית דוד, יצא מרות המואביה, הנקראת "אמה של מלכות", שיצאה מבלק מלך מואב.

ולהעיר גם מדברי הרמב"ם "אף בפרשת בלעם (שבפרשת בלק) נאמר ושם נבא בשני המשיחים, המשיח הראשון שהוא דוד... ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל [באחרונה], ושם הוא אומר אראנו ולא עתה – זה דוד, אשרונו ולא קרוב – זה מלך המשיח, דרך כוכב מיעקב – זה דוד, וקם שבט מישראל – זה משיח", ועל דרך זה בנוגע להמשך הפסוקים שבפרשה. ונמצא ש"בלק" מורה על העניין של אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, בתכלית העילוי. היינו, שמהפכים את ענינו של "בלק מלך מואב" שממנו תצא "מלכות בית דוד ומשיח".

אפילו בלק יודע

מכאן למדים הוראה נפלאה בעבודת ה':

כאשר יהודי עושה "חשבון־צדק" ממעמדו ומצבו, אשר מחד גיסא, הרי הוא בנו של הקב"ה כמו שכתוב "בנים אתם לה' אלוקיכם", ולא עוד אלא שחביבותו אצל הקב"ה היא על־דרך החביבות של בן יחיד שנולד להורים זקנים לעת זקנתם... ולאידך גיסא, הרי ידע איניש בנפשיה שנכשל בעניין בלתי רצוי כו', ובכל אופן הנהגתו אינה בהתאם לגודל מעלתו בתור בנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב"ה – אזי עלול לבוא למצב של נפילת הרוח כו', ולכאורה אינו יכול להיות במצב של שמחה.

הנה על זה באה ההוראה מפרשת בלק – שאפילו בלק "ידע שלשלת הגדול כו' מלכות בית דוד ומשיח", ואם הדברים אמורים בנוגע לבלק, הרי קל־וחומר בן בנו של קל־וחומר בנוגע לכל אחד ואחת מישראל, שהוא בעצמו חלק משלשלת גדולה זו, הקשורה עם מלכות בית דוד ומשיח.

...גם כאשר פוגשים יהודי... שבגלוי ובחיצוניות הרי הוא בשפל המצב, עד למצב דבחינת "בלק" (כריתה כו'), יש לזכור שאין זה אלא עניין חיצוני בלבד, אשר הכוונה בזה היא – להפכו לטוב, עד שגם בגלוי ובחיצוניות יבוא לבחינת החקיקה... בהתאם למציאותו האמיתית, הפנימית והעצמית – בחינת יחידה, ניצוץ של משיח, בחינת היחידה הכללית.

[ובהערה שם:] להעיר ממאמר הבעל שם טוב שכל אחד מישראל צריך לתקן ולהכין "חלק קומת משיח השייך לנשמתו". . ומרומז גם בפסוק "דרך כוכב מיעקב" שבפרשתנו – על־פי פירוש הירושלמי ש"כוכב" קאי על כל אחד ואחד מישראל, וביחד עם זה פסוק זה קאי על משיח – מצד "חלק קומת משיח השייך לנשמתו".

(מהתוועדות שבת פרשת חוקת־בלק תשמ"ו. התוועודיות תשמ"ו כרך ד, עמ' 42-43)

ללמוד מאומץ ליבו של מנהיג גוי

השנה מלאו 40 שנה לביקורו בארץ של נשיא מצרים אנואר סאדאת • בשיחת קודש מיוחדת שנאמרה מתוך חדרו הק', שבו שהה לאחר אירוע הלב שעבר בשמיני עצרת באותה שנה, התייחס הרבי בהרחבה למשמעויות שיש להסיק מאומץ ליבו של המנהיג המצרי • ועל זיכרונות ילדות במחיצת הרבי

הפלא בהנהגת שר מצרים

השנה מלאו ארבעים שנה לביקורו של נשיא מצרים סאדאת בארץ, במוצאי שבת קודש פרשת ויצא ט' כסלו תשל"ח (19 בנובמבר 1978 למנינם). באותה תקופה שהה הרבי בחדרו הק' (אחרי אירוע הלב בשמיני־עצרת) ממנו נשא דברים. הרבי הפיק הוראה בעבודת ה' – "לא ניתן להסתמך על חשבונות שכליים", וכן קרא ללמוד בפועל מהנהגתו ואומץ ליבו של אותו מנהיג מצרים. בין השאר אמר:

כאן המקום לבאר את ההוראה בעבודת ה' מהמאורעות הכי אחרונות – זאת מכיון שצריכים לקשר כל ענין עם "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ועם "בכל דרכיך דעהו", ובפרט על־פי תורת הבעל־שם־טוב שכל דבר ודבר אשר האדם רואה או שומע, הוא הוראת הנהגה בעבודת ה' –

הוראות אלו הקשורות עם ארץ הקודש, וממילא נוגעות לכל היהודים, גם ליהודים הנמצאים בחוץ־לארץ (כמדובר לעיל (שיחת ש"פ לך־לך) בארוכה, שמ"ברית בין הבתרים" כאשר הקב"ה אמר לאברהם "לזרעך נתתי את הארץ הזאת", ("נתתי", לשון עבר) – "כבר נתתי", לכל יהודי (גם בחוץ־לארץ) יש חלק בארץ ישראל הגשמית, ועל־אחת־כמה־זכמה בארץ

ישראל הרוחנית – ירושלים של מעלה! – שעוררו רעש ומהומה בכל העולם, ורבים העלו סברות שונות ומשונות כיצד להסביר את הפלא, ששר וכיוצא־בזה (שבדוגמת מלך) של מצרים ["על־שם שהם מצירות לישראל" – בעבר] עשה דבר חידוש, שאיש [מאלו המתנהגים לפי חשבונות דרכי הטבע] לא חשב שדבר כזה יכול להתרחש. במאורע האמור ישנם שני חלקים כלליים: א) מעשהו בפועל של השר – שזאת שמעו כולם; ב) הטעם שבזה, מדוע השר עשה זאת – שזה אינו דבר גלוי, ועד ש(כנ"ל) כולם מחפשים כל מיני סברות בזה.

את הביאור בנוגע לגוף המאורע – יכולים לדעת בוודאות, כיון שזה נוגע להוראה שצריכים ללמוד, (וממילא יש על־זה (בודאי) סיוע מלמעלה... מה־שאינ־כן הביאור בטעם המאורע יכולים לדעת רק בדרך־אפשר.

אבל אף־על־פי־כן, מכיון שעל־ידי ההתבוננות בטעם המאורע מופקים ביאור שממנו לומדים הוראה בעבודת ה' – מסתבר לומר שזהו ביאור אמיתי.

"יש מנהיג לבירה זו"

ההוראה מכללות (גוף) המאורע הנ"ל: לפי כל החשבונות של דרכי הטבע לא היה כל מקום למאורע זה. וכאמור לעיל, שכל אלו

לא עם המלוכות הערביות ואפילו לא עם וושינגטון – הגם שהוא זקוק לעזרתם בכסף, נשק וכו'. והעניין הנ"ל (להראות שהוא עומד ברשות עצמו) היה אצלו כל־כך בתוקף, שמבלי הבט על כך שמיד עם פרסום החלטתו, הוא עורך התנגדות מכל הצדדים.

[מכמה מלוכות היו לו ההתנגדות בגלוי, וכמה מלוכות (שלא מתאים להם לומר גלויות שהם מתנגדים בגלוי לענין של "שלום"] אמרו לו שהם יקרים לענין, ורמזו לו ברמז ברור שלא יעשה זאת. עד כדי־כך, שהיה לחץ גם מווישינגטון שהוא לא יסע, באמרום שהם יטענו בשבילו את כל הטענות שהוא רוצה לטעון] –

משעה לשעה הוא ביצר את עמדתו ביתר תוקף, בכדי להראות שהוא עומד ברשות עצמו. והיות ו"חוצצא מהני" – התוקף הנ"ל הועיל לו לחזק את מעמדו ומצבו, הן במדינתו גופא, והן ביתר המדינות –

שתמורת זאת שבמשך כמה שנים הוא היה כעני המחזר על הפתחים, והתרוצץ ממקום למקום בכדי לקבל עצה (בנוסף לבקשתו שיתנו לו כסף ונשק (וכיוצא־בזה) – נהיה כעת בדיוק ההיפך. הכל משכימים לפתחו, ומנסים לפעול עליו שיוותר על איזושהי יוקרה, ויאפשר גם למישהו נוסף להיקרא מנהיג וכו'. עד כדי־כך, שמתחשבים בדעתו לא רק במדינות הערביות אלא גם בארצות־הברית ובבריית־המועצות, שנקראות המלוכות הכי אדירות. וכאן לא נוגע מה תהייה התוצאות מכך – כאן נובעת רק העובדה שכעת התחזק מצבו [בין במדינתו, בין במדינות אחרות עד למלוכות הכי אדירות], היות ועל־ידי המעשה שלו הוא הוכיח לכל, ש(למרות כל ההתנגדות) כאשר הוא רוצה, כולם צריכים לציית לו כי אם לא – מי יודע מה הוא יכול לעשות עוד בהמשך לזה!

לא להתחשב בלחצים!

מכל זה ניתן להפיק הוראה פשוטה וברורה. למרות שנמצאים במעמד ומצב שזקוקים לכסף, לנשק, עד אפילו לעצה טובה (וזקוקים גם לענינים נוספים, שלא צריכים לאומרום בגלוי, "ודי לחכימא ברמיזא" – אף־על־פי־כן, כאשר מדובר בנוגע לענין שהוא

שמתעסקים בחשבונות של תכסיסי מלוכה, לא העלו על דעתם שיכול להתרחש מאורע כזה, וגם כעת (לאחר המאורע) הם תמהים על כך. וזו ראייה ברורה ש"יש מנהיג לבירה זו", שהוא אינו קשור חס־ושלום עם שום מדידות והגבלות של הטבע.

ומכיון ש"לב מלכים ושרים ביד ה'" – אפילו מלכים ושרים יהודיים, ובפרט שכאן מדובר אודות אחד שאינו בעל־בחירה – במילא יכול היה לצאת לפועל דבר שלפי כל חשבונות הטבע (ותכסיסי המלוכה) הינו מופרך לגמרי.

ענין זה עצמו מהווה הוראה עיקרית בעבודת האדם לקונן. לא ניתן להסתמך על 'חשבונות' של שכל, משום שאפילו בדבר שהוא מחושב בתכלית השלימות לפי כל החשבונות – יכול הקב"ה לעשות שבפועל ובגלוי לעיני בשר יתרחש ההיפך הגמור ממה שחשבו.

עמידה תקיפה – מעמידתו כמנהיג

אף־על־פי שמעשהו זה נעשה בגלל שהוא אינו בעל־בחירה [נוסף על כך ש"לב מלכים ושרים ביד ה'" – בכל־זאת, הרי ודאי שהיתה לזה אחיזה בטבע, שהיה לו 'חשבון' בזה.

ועל־פי האמור לעיל שיש להתבונן (גם) בטעם המאורע, בכדי ללמוד מכך הוראה בעבודת ה' – צריכים להתבונן (גם) ב'חשבון' שהיה לו בזה (וללמוד מכך הוראה).

שכפי שמסתבר בפשטות, ה'חשבון' שלו הוא: מכיון והוא היה 'מנהיג' שעומד ברשות עצמו, ולאחרונה החלו להראות לו מה עליו לעשות וכיצד עליו להתנהג

– הן מווישינגטון, שמשתדלת ככל יכולתה שכולם ידעו שהיא מנהלת את העולם, ושכל המדינות (הקטנות) צריכות לנהוג לפי ההוראות שהיא מורה להן – כולל גם ההוראות בנוגע לקירוב לשלום.

והן מה(אסיפות של ה)מלוכות שנקראים 'ערביים' (למרות שבאמת אינם ערבים כלל אלא מה'ערב רב' – מאומות שונות: מצרים, ישמעאלים וכו') –

כל הלחץ הזה עורך אותה להראות לעולם שהוא מתנהג על דעת עצמו ופועל כרצונו, ואינו מתחשב,

אדמו"ר שליט"א החלון [שבחדרון] עוברים ילדי בעדפורד וכמו־כן ילדי ברונקס. 3:00 תפילת מנחה – הורה לילדי ברונקס לשייר 'הושיעה את עמך'...".

זיכרונות ילדות

שח הגה"ח ר' ברוך יורקוביץ שיחי' על זיכרונותיו מ'בית חיינו' הפותחים בשנות ילדותו: "בילדותנו היינו באים הרבה פעמים לבקר אצל 'אם המלכות', הרבנית הצדקנית מרת חנה עליה השלום אמו של הרבי, שאמי הייתה מאד מקורבת אליה.

"מספר ימים לפני פטירתה התבטאה הרבנית חנה בפני הדוד – הרה"ח ר' בערל יוניק – שאם אמא שלי הייתה נמצאת אצלה היא הייתה מרגישה הרבה יותר טוב.

"הרבי היה מדווח על הביקורים עליידי אמו, וְזָכַר לְדָבָר: בשעה שהרב ישראל דז'ייקובסון נכנס אל הרבי עם רשימת הצעות שידוך לנכדו הרה"ת ר' אברהם שי' אלטיין התבטא הרבי: שמעתי מאמי שמשפחת יורקוביץ היא משפחה עדינה!... (וכך יצא לפועל השידוך עם אחותי תחי').

"כשהייתי בגיל 6 שנים בערך, הייתי ב'יחידות' – להלן שיחזור הפרטים שנחרטו בזיכרוני: הרבי: בן כמה אתה? הילד: בן 6. הרבי: מה אתה לומד? הילד: פרשת ויגש. הרבי: מה פירוש המילה 'ויגש', ומי ניגש למי? הילד: 'ויגש יהודה' יהודה התקרב ליוסף. הרבי: מה רצה יהודה מיוסף, האם הוא רצה ממנו סוכריה? הילד (בחיוך): הוא רצה שהוא (יוסף) לא יקח את בנימין! הרבי: למה יוסף רצה לקחת את בנימין? מדוע שירצה לעשות דבר כזה? הילד: הוא רצה לראות אם עוד חושבים אודותיו..."

*

"בגיל מאוחר יותר בתשכ"ח נכנסתי ל'יחידות' (בסמיכות ליום הולדתי) והרבי אמר לי: "כתוב 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה'; עליידי שינון פרקי תניא (בעל-פה) מגיעים ל'שאו מרום עיניכם', כמו שדובר במאמר החסידות ד"ה 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך'".

*

(הדברים נרשמו מפיו ע"י הרה"ת ר' יצחק יהודא שי' רוזן לוד, והוכנו לדפוס ע"י מ.מ.ל.)

מועיל יותר לארץ הקודש, "ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה מרשיית השנה ועד אחרית שנה", ולטובת היהודים – אין להתחשב בשום לחץ, ויש ללכת בתוקף, שהתנהגות כזו (לא זו בלבד שלא תביא לתוצאות בלתי-רצויות, חס־ושלום, אלא אדרבה: היא) תגדיל את חשיבות היהודים בעיני העמים.

אילו זכינו, לא היינו זקוקים ללמוד הוראה זו מהתנהגותו של אינו-יהודי, ולנו בעצמנו היתה התקיפות הראויה, משום היותינו קשורים עם מלך מלכי המלכים הקב"ה. אולם היות ולא זכינו, ועד כה מוותרים, לצערינו, על כמה ענינים בגלל לחץ [ועד שויתרו בענינים של פיקוח-נפשות, כדלקמן] – הראה לנו הקב"ה הוראה, עליידי המאורע הנ"ל, כיצד יהודי צריך להתנהג.

והלוואי שהמאורע שראו בעיני בשר (שדוקא עליידי הדרך שהולכים עם תוקף יכולים לפעול יותר) יפעל על היהודים שעד עתה נהגו כמו "הירא ורך הלבב" ופחדו מ"קול עלה נידף" – משום שהוא נידף עליידי אינו-יהודי – והזמינו תמיד עלי-עצמם לחץ נוסף,

שמהיום והלאה ילכו בתוקף ויכריזו גלוי לעין-כל שכל ארץ ישראל לגבולותיה שייכת ליהודים, [שמכיון שגבולות ארץ ישראל נמנו בתורה שבכתב, יודעים מכך גם אומות-העולם (וכמבואר בכמה מקומות שגם לאומות-העולם מותר ללמוד תורה שבכתב [שלכן היא תורגמה בשבעים לשון], ועל-כל-פנים אין בזה תוקף האיסור כפי שהוא בתורה שבעל-פה]

וכשמה אשר יקראו לה בלשון הקודש: "ארץ ישראל".

נס בסוכה

"בבית מדרשו של הרבי, נהגו לערוך באחד מימי חול המועד כינוס לילדי "צבאות ה'", אחר תפילת מנחה עם הרבי, היה הרבי אומר לפניהם שיחה " (אוצר מנהגי חב"ד' סוכות עמ' שכז). אלא ששם מדובר בזמן שלאחר ייסוד ארגון "צבאות ה'" בערב סוכות תשמ"א, כלומר ב-12 השנים תשמ"א-תשנ"ב.

ועוד: ביומנו של הרה"ח ר' מנחם מענדל (מני) שי' וולף משנת תשכ"ט נכתב: "יום ה' י"ח תשרי תשכ"ט: בשעה 1:30 פותח

"נאה לצדיקים ונאה לעולם"

רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון בן יוחאי אומר: הנוי והכוח והעושר והכבוד והחכמה והזקנה והשיבה והבנים נאה לצדיקים ונאה לעולם; שנאמר, עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא. ואומר, תפארת בחורים כוחם והדר זקנים שיבה. ואומר, עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם. ואומר, חפרה הלבנה ובושה החמה כי מלך ה' צבאות בהר ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד. רבי שמעון בן מנסיא אומר, אלו שבע מידות שמנו חכמים לצדיקים כולם נתקיימו ברבי ובבניו (פרק ו, משנה ח)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

עטרת, זה העושר. תפארת, זה הנוי והבנים. ותפארת בנים אבותם, והכוח תפארת בחורים כוחם, והכבוד ונגד זקניו כבוד, והחכמה דזקנים טובא איכא הכא וחד מינייהו לזה שקנה חכמה. פירוש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: א) "נאה לצדיקים ונאה לעולם" – מה עניינו של נוי זה. מה שאין כן אם היה אומר "הנאה לצדיקים והנאה לעולם", או "טוב לצדיקים וטוב לעולם", היה ענינם מובן. ב) הקשר לבעל המאמר – רבי שמעון בר יוחאי. והביאור:

נוי אינו מעלה ושלימות באדם כפי שהוא לעצמו; לאדם עצמו אין הבדל כלל אם הוא נאה או מכוער. המעלה והשלימות היא רק לגבי הזולת – השני מבחין ביופיו ומתרשם מכך. לכן מדייק התנא ששמונה דברים אלו, שבהם מתבטא יופיו של אדם, הם "נאה לצדיקים" ו"נאה לעולם" – המעלה והשלימות שבהם הוא (בעיקר) לגבי הזולת (ולא אמר "הנאה לצדיקים" או "טוב לצדיקים", המורה על מעלה ושלימות באדם עצמו).

ולכן צריך להשתדל להיות נאה, כי עלידי זה יקיים את הציווי "שיהא שם שמים מתאהב על ידך" ויוכל להשפיע על זולתו. שהרי טבע העולם הוא שנוי כפשוטו מושך את לב הבריות, ודבריו של אדם נאה מתקבלים יותר.

ולכן הדבר האחרון שמפרט התנא הוא – "והבנים". כי אמיתית ההשפעה בעולם ("נאה") מתבטאת בכך שנמשכים אליו תלמידים ("בניך אלו התלמידים") ומקבלים והם ממשיכים דרכו. והנה, רבי שמעון בן יוחאי היה נעלה מענייני העולם, שהרי היתה תורתו אומנתו, והיה נמנה על "בני עליה" המועטים. והחידוש הוא שגם רשב"י אומר שבשעה שיוצאים להשפיע בעולם חשוב עניין הנוי, כי עלידי זה מתקבלים דבריו יותר.

(מהתוועדות שבתקודש פרשת במדבר תש"מ – בלתי מוגה)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בלק

י"ז בתמוז¹

ואין מסתפרים.

ליטול ציפורניים אין איסור⁵.

אין מברכין 'שהחינו' על פרי או בגד חדש, וגם לא בשבת⁶ (אלא אם-כן אינו מוצאו אחר-כך⁷). בשירה בפה אין איסור. שמיעת מוזיקה מוקלטת בקייטנות, שלא לשם שמחה ממש⁸, התיר הגרש"ז גרליק ז"ל עד ראש-חודש מנחם-אב.

סיום והכנסת ספר-תורה - רצוי שלא לעשות ב'בין המצרים', אלא בזמן מתאים יותר⁹.

'בין-המצרים' אינו זמן ראוי לנסיעות וטיולים¹⁰. גם בקייטנות, משתדלים לדחותם או למעט בהם ככל האפשר. מי שצריך לנסוע בימים אלו, כדאי ונכון שהכנות משמעותיות לנסיעה יתחילו לפני-כן, כדי שיודגש שהנסיעה החלה לפני שבעה-עשר בתמוז¹¹.

לא רצוי לקבוע טיפולים רפואיים לימים האלה¹².

גזיות השערות [לכן שלוש שנים] - יש לדחותה לאחר 'בין-המצרים'. אבל שאר העניינים שנהוג להדר ולהרגיל בהם את התינוק - נשיאת טלית-

בשבתות של 'בין המצרים' יש להישמר מעניינים של חשש אבלות, יותר מבשאר שבתות השנה, כדי שלא לתת מקום לחשש אבלות בשבת². פרקי אבות - פרק ו.

יום ראשון

תענית שבעה-עשר בתמוז - נדחה

בין-המצרים³:

מיום זה עד אחר תשעה באב אין נושאים נשים, אבל שידוכים מותר לערוך אפילו בתשעה באב עצמו, וסעודת שידוכים בלא ריקודים מותרת עד ראש-חודש מנחם-אב (ולאחר מכן אסור לעשות סעודת שידוכים אפילו בשבת, אלא כיבוד קל⁴),

1) והעיר הרבי לגבי שבת זו: "וצ"ע בנוגע להתחלת הלימוד בעניני בית הבחירה ב"ז בתמוז שחל בשבת - האם השבת דוחה את כללות הזמן דבין המצרים, והתחלת בין המצרים בקביעות כזו היא ביום ראשון, או שהשבת דוחה רק את הצום, והענינים הבלתי-רצויים דבין המצרים" (סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 691. ההדגשות אינן במקור).

2) לקוטי-שיחות כרך ד עמ' 1091. ומציין לחגיגה (יה, סע"א) - שגם איסור התירו שם מטעם כעין זה, ע"כ. והיו שנים שבהן הקפיד הרבי להתוודע בכל אחת משבתות בין-המצרים. והנה בהלכות אבל (שו"ע י"ד ס"ל ת) נפסק שיש **אבלות** בשבת, ורק אבלות **דפרהסיא** אסורה אז. על-כן אין לתמוה על שלמנהגו אין מברכים שהחינו בשבת שבין המצרים, שהרי אין זה 'בפרהסיא'. אמנם בכמה שיחות הלשון היא שבשבת 'אין בכלל אבלות': לקו"ש ח"ב, 358 - מש"פ מטו"מ תשט"ו (בהנחה - תו"מ יד, 223), אין עצבות, וכדי למנוע כל ספק, צ"ל בשמחה יתירה, כסעודת שלמה בשעתו. לקו"ש ח"ד, 1090 ('שערי המועדים - תמוז' ס' מה. ראה תו"מ כ, 195 וש"נ לעוד שיחות) 'אין בה אבלות'. תורת מנחם כ, 201 - שכל ענייני בין המצרים אינם שייכים בשבת. סה"ש תש"נ ב, 566 ששבת הו"ע הקדמת רפואה למכה, כי שבת שייכת לגאולה.

3) כנראה, אין נוהגין כפי המוצע בביאור-הלכה ר"ס תקנ"א (מא"ר ופרמ"ג) להחמיר ב"ז בתמוז ועשרה בטבת כמו מ"ר אב. וע' נטעי גבראל בין-המצרים ח"א עמ' עג, עה, עו ועוד (כמובן לא מכוונים לזה, אבל אם צריך - מכבסים וכו').

4) מ"א ס' תקנ"א ס"ק י.

5) בלוח כולל-חב"ד כתבו "לכבוד שבת מותר אפילו בערב שבת חזון" ונכון הדבר, אבל הניסוח מטעה כאילו בלא"ה אסור, כאשר גם האוסרים לא אסרו אלא בשבוע שחל בו ת"ב (ראה נטעי-גבראל בין-המצרים ח"א ר"פ כב, וש"נ). וגם אז צ"ב מה מנהגנו בזה.

6) לוח 'היום יום'. לוח כולל-חב"ד.

7) שו"ע ס' תקנ"א ס"ז בהג"ה.

8) ראה כיו"ב בס' נטעי גבראל ה"ל פסח ח"ג פק נק הערה ב, והל' אבילות ח"ב פ"ד ס"ד.

9) אג"ק כרך כ' עמ' רנג.

10) ראה נטעי-גבראל בין-המצרים פכ"ג ס"ג.

11) היכל-מנחם כרך ב' עמ' ריד. ובשיחות-קודש תשכ"ה כרך ב עמ' 230 "לארוז מזוודה או אפילו מספר ממחטות". אגב, בשנת תשל"ג אמר הרבי ביחידות להשליח הרה"ח ר' אריה-לייב קפלן ע"ה "כשארוזים את החפצים, יש לארוז תחילה את הטלית והתפלין. לאחר מכן אפשר להוציא, אך בהן יש לפתוח את מלאכת האריזה" - 'התקשרות', גיליון נב עמ' 8. ראה גם היכלא דמלאכה, שהרבי אמר לר"י כרם ביבנה לארוז קודם.

12) אג"ק כרך כד עמ' שנו, שלחן מנחם ח"ג ס"ע מח.

עליהם כאילו הם עוסקין בבניין הבית²¹. היינו: בתנ"ך²² – בספר יחזקאל מפרק מ' והלאה, במשנה ובגמרא – מסכתות מידות ותמיד²³, וברמב"ם – הלכות בית-הבכירה. ולהוסיף וללמוד הביאורים בענייני בית-המקדש בתורת החסידות, ובפרט בתורתו של הצמח-צדק, שזכה דורנו ונתגלו בו כמה דרושים על הפסוק ביחזקאל (אור-התורה על נ"ך), ומעט גם על המשניות דמסכת מידות (חידושים על הש"ס, במקומו) וכיו"ב²⁴.

צדקה: ההוספה בצדקה – באם אפשר – להפריש לצדקת בית-המקדש מעט (בתיכנסת ובתי-מדרש, ישיבות וכיוצא בזה)²⁵.

תענית ציבור: מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר. השוכב לישון ובדעתו להשכים לאכול או לשנות, יתנה במפורש לפני השניה שעדיין אינו מקבל עליו את התענית, ואז

קטן, ברכות השחר וברכת המזון וקריאת שמע שעל המיטה – זאת אין דוחים, אלא נוהגים כרגיל, מיום מלאות לבן שלוש שנים¹³.

הנהגות מיוחדות בימים אלו¹⁴: להוסיף בלימוד התורה ובנתינת צדקה [ובודאי בשבתות שבין המצרים: תורה – בהוספה על העניין ד"ויקהל משה" להקהיל קהילות בכל שבת ושבת¹⁵, ו"להשתדל שבכל יום מימי בין-המצרים יהיה עניין הצדקה באופן המותר ביום זה... ביום השבת – עלידי הכנסת אורחים (בסברפנים-יפות); או עלידי זה שביום השישי שלפניו מפרישים "משנה" לצדקה¹⁶], על-פי מה שנאמר "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה"¹⁷.

תורה: לקבוע¹⁸ (ובמקום שכבר ישנם – להוסיף) שיעורי לימוד בהלכה ופסקי-דינים, ולכל לראש – הלכה למעשה מדיני ימים אלו¹⁹, וגם (בענייני גאולה²⁰) בתורת בית-הבכירה, בית-מקדשנו, על-פי מה שאמרו רז"ל שעלידי לימוד זה "אני מעלה

21) תנחומא פ' צו ס' יד. ויתירה מזו, שעלידי זה "בניין ביתי" אינו "בטל" (ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 535). ואף (כנראה – באופן חיובי) נפעל בניין ביהמ"ק דלעתיד (התוועדות תשמ"ב ח"ד ס"ע 1945). הרבי החל לעורר ע"ז בשנת תשל"ו ('שלשלת היחס' בראש ס' היום יום עם מ"מ וציונים, החל מהוצאה חדשה ומתוקנת עם הוספות, תשמ"א).

22) וקודם כל בפ' תרומה, תצוה, תשא – בענייני המשכן וכליו ובגדי-כהונה, שמהן למדים לענייני ביהמ"ק. תוספת זו לא הופיעה בהוראות בנדון כל השנים, שרבות מהן מוגהות, אלא פעם אחת ויחידה (בלתי-מוגה) ב'התוועדות' תשמ"ד ח"ד עמ' 2248, וראה בכיו"ב ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 252 ובהערות. וראה 'התקשרות' גיליון ש"ב עמ' 18 הערה 25, וש"נ.

23) באחת הפעמים הזכיר הרבי את מעלת מסכת תמיד על מסכת מידות, "כיוון ש'מקדש העתיד בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים' הרי הלימוד **אודות** העבודה בביהמ"ק נוגע **אז** למעשה יותר מאשר הלימוד אודות בניין ביהמ"ק" (התוועדות תשמ"ד ח"ד עמ' 55 הערה 186), וא"כ לכאורה יש ללמוד גם את כל ההלכות השייכות לעבודת ביהמ"ק, וקודם כל ההלכות השייכות למסכתות אלו, בהל' כלי המקדש, תמידין ומוספין, ומעשה הקרבנות שברמב"ם.

24) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38. וראה ספר הליקוט – צמח צדק, ערך ביהמ"ק (אות ב עמ' רכב, ובהנסמן בסופו).

בספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 691 נוסף, שבשנה זו, כיוון שעומדים כבר על סף הגאולה, יש ללמוד זאת לא מצד ההתנברות דרגש האבילות וההשתדלות לתקן החסרון דחורבן ביהמ"ק, אלא (גם לולי החורבן) מצד הכוסף וההשתוקקות להמעלה והשלימות דבית-המקדש השלישי, גדלות שלא היתה מעולם, עיי"ש.

25) כשבאים לעורר ע"ד נתינת צדקה, יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז יתיך ומיד נותנים צדקה בפועל (התוועדות תשמ"ח ח"ד עמ' 123).

13) אג"ק כרך כד עמ' שנה. וצ"ע שבתספורת דחוייה בל"ג בעומר הורה הרבי לנהוג את כל הנ"ל מיום התספורת ואילך (אג"ק כרך ח עמ' רפט). ומאידך, את לבישת טלית-קטן וכו' ניתן להקדים לפני ג' שנים (ראה היכל-מנחם ח"ב עמ' כט).

14) [תורה' ו'צדקה] לקוטישיחות חלק ח"י עמ' 486 וחלק כ"ד עמ' 33. הלכות ('משפט') שבתורה בפרט, ולימוד הרמב"ם במיוחד, שכולל הלכות דכל התורה כולה (התוועדות תשמ"ד ח"ד עמ' 54). – הוספה זו שייכת גם לילדים הנמצאים במחנות-הקיץ (התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 50). ההוראות בנדון, שהן 'מילתא בטעמא' שייכות לכל שנה ושנה (שיחת מוצש"ק פינחס תשל"ח, הנחת הת' בלתי מוגה ס"א).

15) שעניינן 'הקדמת רפואה' עלידי שייחכו לימים טובים – 'התוועדות' תשמ"ג שם.

16) לקוטישיחות כרך כג עמ' 299 ובהערה. ופירוט מהצעה כיו"ב בהתוועדות תנש"א ח"א עמ' 24. במק"א הוסיף הרבי בכיו"ב: צדקה באכילה ושתייה ('לחיים'), או צדקה רוחנית (עצה טובה, וכש"כ לימוד תורה), ובפרט החלטה בשבת על נתינת סכום **מסויים** לצדקה, להפרישו מיד במוצש"ק ולתיתו לעני או לגבאי בבוקר (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 222 ובהערות, 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 ועוד).

17) כמבואר בלקוטי-תורה ר"פ דברים, ש'משפט' היינו תורה, ככתוב (מקץ מיג) "כמשפט הראשון", ותירגם אונקלוס "כהלכתא קדמייתא" (שם).

18) קביעות בזמן וקביעות בנפש, לכל אחד ואחת (התוועדות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1834).

19) 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 78, 91 (מוגה), 108.

20) ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.

מותר באכילה עד עלות השחר²⁶.

שחרית: אין לשטוף את הפה בתענית ציבור²⁷.

קטנים שיש בהם דעת להתאבל מאכילים אותם

מאכלים פשוטים, ולא יאכלו מעדנים²⁸.

הציבור אומר 'עננו' רק במנחה. הש"ץ אומר

(בחזרת הש"ץ) 'עננו' בברכה בפני עצמה בין ברכת

'גואל ישראל' לברכת 'רפאנו', אף אם יש בבית

הכנסת רק שלושה מתענים²⁹. ואם אין – אומרו

ב'שומע תפילה'³⁰.

סליחות³¹:

אומרים אותן בעמידה, ובמיוחד: אשמנו, י"ג

מידות, שמע קולנו. וכן אבינו מלכנו. מנהגנו

לאומרן אחרי אמירת תחנון, בסדר דלהלן:

אל תתנו דמי / כרחם / אלוקינו ואלוקי

אבותינו, אתאנו לך / א"ל מלך³², ויעבור / אלוקים

אל דמי / כרחם אב / אלוקינו ואלוקי אבותינו,

אמרר בככי / א"ל מלך, ויעבור / שעה נאסר³³

/ א"ל מלך, ויעבור / זכור רחמך³⁴ / זכור לנו ברית

אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו³⁵ /

משיח צדקך³⁶ / א"ל רחום שמך³⁷ / עננו ה' עננו³⁸ /

מי שענה לאברהם / רחמנא דעני³⁹ / אבינו מלכנו

הארוך⁴⁰, ובו: "ברך עלינו שנה טובה"; "זכרנו ל..."

[ולא 'זכרנו בספר'] / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.

קריאת התורה:

(26) שו"ע סי' תקס"ד ונו"כ. וראה אג"ק לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ח"ג עמ' עה, שלכל הדעות מותר (כל ימות השנה), גם לדעת האוסרים זאת בכלל על-פי הוזהר, אם עושה זאת לרפואה או לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה (כמובן), לאחר אמירת ברכות השחר וברכת התורה אם הוא אחרי חצות הלילה. ואל ישכח לטיול ידיו שוב כראוי לאחר עלות השחר).

(27) שו"ע סי' תקס"ז ס"ב. ספר המנהגים עמ' 1. המצטער מאי רחיצת הפה, יש לדון להקל לשוטפו בנוזל שאינו ראוי כלל לשתיה. שכן ויברך על מאכל או משקה ונוכר שתענית היום – כמדומני שפוסקים כדעה שלא יטעם כלל, אלא יאמר בשכמלו"ו (ראה נטעי גבריאל בין המצרים ח"א פ"ג ס"ח). שכן ולעס – יפלוט, וגם אם אכל – ימשיך בתעניתו (מטה אפרים תר"ב סכ"ג).

(28) ראה בענין זה כ"ה החיים סי' תק"ג ס"ק ט נטעי גבריאל בין המצרים פ"ו עמ' סח, וש"נ.

(29) ספר המנהגים עמ' 45, עיי"ש, ובאג"ק חט"ז עמ' שיג מעתיק הרבי רק ג' מתענים" (ראה 'התקשרות', גיליון לג עמ' 18), וכן הביאו בלוח כולל חב"ד לתענית אסתר, מהערות הרבי ללוח תשט"ו. ש"ץ ששכח ברכה זו וזכר קודם שאמר ה' מחתימת רפאנו חוזר ואומר 'עננו ורפאנו', וכשאמר ה' אומר עננו בשמע קולנו' וחותם 'בא', העונה בעת צרה ושומע תפילה. שכן גם שם, אומרה ברכה בפני עצמה אחר 'שים שלום' (לוח כולל חב"ד, צום גדליה).

(30) משנה ברורה סי' תקס"ו ס"ק יג.

(31) סידור תהילת ה' (הישן) עמ' 362. ספר המנהגים עמ' 45. כמה מהמקורות למנהגים דלהלן (כולל קריאת התורה) צוינו ב'התקשרות' גיליון לג עמ' 20, וראה גיליון מ' עמ' 18.

יום מילה שחל היום, כשהמילה בשחרית במניין זה, אומרים סליחות וידידי כרגיל, ללא נפילת אפים. ו"ו"א שבעל הברית עצמו לא יאמר סליחות (ראה השלמה לשו"ע אדה"ז מהרב בעל ה'דברי נחמיה', סי' קלא סוף ס"ו, נדפסה בסוף ח"א עמ' 357). לענין אבינו מלכנו, חידש הרבי שתלוי בתחנון ('אוצר מנהגי חב"ד' אלול תשרי עמ' ל, משיחתו תשרי תשל"ה). זאת בניגוד להוראותיו בנדון בשנת תשכ"ה – ראה 'אוצר' שם עמ' קס ט. וראה המסופר ב'התקשרות' גיליון שלא עמ' 18).

המתפלל במניין בנוסח אחר, לכאורה צריך לומר הכל כסדר דידן (ללא י"ג מידות, כמובן), ורק **ענה** י"ג מידות עימהם. אמנם ראה 'התקשרות' גיליון תקל"ד עמ' 16 הערה 18, וגם ב'לקט הקמח החדש' סי' קלא ס"ק ז כתב שגם מעט לפנייה או לאחריהם מיקרי

בציבור, וצ"ע למעשה. ואולי כל שאומרים סליחות ה"ז "עימהם". (32) בסידור 'תורה אור' עמ' 372, בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכו' – נדפס בו **כמו שהודעת**, וכן צולם בסידורי תהלת ה' הישנים, ואילו במחזור השלם וב'סליחות – מנהג חב"ד נדפס תמיד **"כהודעת"**, ועפ"ז תיקנתי כאן בעבר וכן תוקן בסידורי תהלת ה' החדשים, אך בהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת ניתן לשמוע בבירור "כמו שהודעת".

(33) פיוט מסוג 'פזמון'. בין חרוז לחרוז אומרים "יום גבר..." כנדפס, ובסוף הפיוט חוזרים **את** כל החרוז הראשון (ע"פ הערה 4 בסליחות – ליקוט טעמים ומקורות של הרבי שנדפס בסו"ס 'סליחות – מנהג חב"ד').

(34) סידור תהילת ה' עמ' 347. **בפסוק**: "פקדנו בישועתך" (ולא "ופקדנו"), וכן נדפס בסליחות – מנהג חב"ד.

(35) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעזבנו' ולא עד בכלל. בסיום הקטע סוגרים הארון.

(36) מדלגים "או... אשמנו... סרנו..." כיוון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה, ע"פ דברי האר"ל שלא לומר פעמיים וידוי באותה תפילה. הרבי בהיותו ש"ץ היה מדלג גם 'הרשענו ופשענו', כנראה מפני שגם זה (חלק מן ה) וידוי.

(37) כשעבר הרבי לפני התיבה, היה אומר תמיד "למען אמיתך... בריתך", וכן בכלום 'סליחות' החדשות, הוצאת קה"ת אה"ק. וכנוסח אדמו"ר הזקן ב'הושענא, למען אמיתך'.

(38) באמירת 'עננו' מסיים הש"ץ בקול רם במקומות המופסקים בנקודותיים (:), דלא כמנהג העולם ('אוצר מנהגי חב"ד, אלול – תשרי, עמ' כח).

(39) במניין של הרבי נהגו לנגן תפילה זאת בסיום הסליחות (ספר הניגונים ח"ג, ניגון רמז).

בנוסח 'עננו' צ"ל: "לך לְרצות" (אג"ק ח"ב עמ' קסב, ודלא כנדפס בסידורים ובסליחות, גם בחדשים).

(40) כולו יחדיו מתחילה ועד סוף. במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר הניגונים ח"א, ניגון 1).

התענית⁴⁷.

מנחה: התפילה - בשעה מאוחרת יחסית⁴⁸.

וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיר, ואין אומרים חצי קדיש לאחר הקריאה. מפטירים "דרשו ה' בהמצאו" (ישעיהו נהו, ג-ח), ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁴⁹.

גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע...", ואם שכח (וכבר אמר ה' של סיום הברכה), אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'היו לרצון' האחרון. הש"ץ אומר 'עננו' כבשחרית (ראה לעיל), בברכה בפני עצמה בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הנוהגים נשיאת כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה זו⁵⁰, וכשאינו נושאים כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה דתענית-ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא-בזה] אי אפשר לפעול זאת - על-כל פנים ירהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' - ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' - הרי 'מחשבה טובה, הקדוש-ברוך הוא מצרפה למעשה'⁵¹.

(47) (כולל ההערה הקודמת) לקוטי-שיחות הנ"ל עמ' 470.

(48) שו"ע אדה"י סי' קכ"ט ס"א. ספר-המנהגים עמ' 48 הערה 20. אם-כי הרבי היה מתפלל בשעה הרגילה בכל יום - 15:15 (כנראה בגלל סדרי הישיבה, שסדר נגלה אחה"צ מתחיל בה תמיד בשעה 15:30).

(49) במראות-קודש נראה, שכאשר היה הרבי ש"ץ, התחיל את החצי-קדיש במנחת תענית-ציבור מיד לאחר סיום ברכות-ההפטרה (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגו במנחת ש"ק), ותוך-כדי אמירתו, אמרו "יהללו" והחזירו את הס"ת לארון-הקודש.

(50) ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד ע"פ"כ כהספרדים שלא לשאת כפיהם אלא תוך חצי שעה לפני השקיעה (כפי-החיים) סי' קכ"ט ס"ק ז, ע"פ הב"ח. וראה לוח דבר בעתו - צום גדליה, "לקוטי-יוסף - מועדים" עמ' 550 וש"ג, ונטעייגבריא אל הל' בין-המצרים פי"ג ס"ו וש"ג).

(51) לקוטי-שיחות כרך כ' עמ' 352, וש"ג. וחבל שכלל הידוע, טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה בדברי הרבי במראות-קודש במקום שאפשר).

קוראים 'ויחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים. מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה. קראו לתורה למי שאינו מתענה וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם - יעלה.

את הפסוקים "שוב מחרון אפך..."; "ה' ה' אל רחום... ונקה"; "וסלחת..." - אומר הציבור בקול רם, ואחריהם אומרים הקורא בתורה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כשעלה לתורה, החל לאומרם עם הציבור וסיימם עם הבעל קורא.

עניינא דיומא: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מביא⁴¹: "שביום י"ז בתמוז ותשעה באב יש לומדים (אף שמעטים הם ביותר - ולא נתפרסם כלל וכלל⁴²) בתורה (בנביאים) פרשת היום על-דבר 'צום הרביעי' ו'צום החמישי'⁴³ (על-דרך שבכל יום אומרים שירו של יום וכיוצא-בזה)⁴⁴.

צדקה: בימי התעניות נוהגים לתת לצדקה לפני תפילת מנחה 'אגרא דתעניתא', ויש נותנים לפי עלות הסעודות שהיו אמורים לאכול היום⁴⁵. ו"מנהג ישראל להרבות בצדקה (הן בכמות, והן באיכות - על-ידי סכר פנים יפות כו'⁴⁶) ביום

(41) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63.

(42) ראה ע"ד"ז בבן-איש-חי שנה א' הל' חנוכה אות כג, מס' מועד לכל חי למוה"ר חיים פלאג'.

(43) מלכיס"ב כה, ג'ח; ירמיה לט, ב"ז; זכריה ח, יח"ט.

(44) ויתירה מזה - התורה היא נצחית גם לעתיד-לבא, כולל חלקים אלו בנביאים המדברים על-דבר הצומות; אלא שבתורת-אמת ותורה-אור מאיר בגלוי הטוב שבכל דבר (כמבואר במקום אחר בענין "יעקב ועשיו האומרים בפרשה"), היינו הטוב שבצומות אלו, כפי שיהפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים לעתיד-לבוא, ואדרבה - על-ידי הלימוד בנוגע להירידה לפי שעה. הרי זה מגדיל השמחה והיום-טוב (ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63).

(45) כמארז"ל (ברכות וב), "אגרא דתעניתא - צדקתא, ופירש"י "שנותנין צדקה לערב, לפרנסת העניים שהתענו היום", הובא להלכה במטה משה סי' תשנ"ה. ובאר"ר סי' תקס"ו ס"ק ב כתב "ויש נוהגין לשער מה שהיה אוכל ביום התענית, ליתן לעניים בערב", הובא בה'תוועודיות' תשמ"ט ח"ב עמ' 460, ובהערה 35 שם "ומהטעמים לזה - שהרי מה שאינו אוכל ושותה ביום התענית - אין זה כדי שסכום הסעודות יישאר בכיסו, ואח"כ ישתמש בו לענייני חול, אשר, עם היותם ענייני חול של יהודי, שהם בוודאי בתכלית הכשרות כו', אין זה דומה כלל להעילוי דקדושת הצדקה". ובלקוטי-שיחות כרך כה עמ' 471 מבאר בדרגא נעלית יותר, ש"כדי לגלות את העניין ד"צום ויום רצון לה", עד ל"צום אבחרהו" - יש להוסיף במצוות הצדקה, שהיא **מעין ודוגמת** "מצות ה' ממש... [להחיות העולמות] בתורת צדקה וחסד חנם" (אגה"ק סי' יז) מצד **הרצון והבחירה** דלמעלה, עיי"ש.

(46) "רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ה ה"ד. טושו"י י"ד סי' רמט ס"ג."

צעירי אגודת חב"ד

פקודת יום

לא גרע משרביטו של מלך!

...המדובר לעיל שיש צורך להיות "אנשי צבא": אפילו בעניינים שהרבי מעולם לא הורה ולא ציווה בפירוש לעשותם, מכל מקום, אם זהו עניין שיש לו איזו שייכות עם הרבי, דהיינו, שברור אצלו שזהו רצונו של הרבי, גם אם הרבי לא ציווה עליו מעולם לעשותם - הנה כיוון שזה רצונו של הרבי, יש בזה העניין ד"תהא אימתו עליך".

כאשר מתבוננים בעניין הפצת המעיינות, מבינים בפשטות שאין חילוק בין ארצות-הברית לשאר מקומות. - הרבי התחיל בהפצת חסידות בארה"ב, מצד הסדר ד"מעט מעט אנרשנו", אבל מובן שכוונת הרבי הייתה להפיץ חסידות לא רק בארה"ב אלא בכל קצוי תבל.

וכיוון שכן, אף שלא ציוו עליו בפירוש להפיץ חסידות במקום פלוני, ולא קיבל על כך שום פקודה או הוראה כו' - הרי כיוון שבפנימיותו יודע הוא שזהו הרצון, לא גרע משרביטו של מלך, שמי שאין לו אימה מהשרביט, הרי זה היפך העניין ד"שום תשים עליך מלך", וחשיב מורד במלכות!

(משיחת ש"ס בראשית תשכ"א - הורת מנחם סדך בט עמ' 133)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' נבריאל מפין שיחיו

ולענ"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק.

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש